

NYT om § 3 og § 4

Oktober 1996

169. Klageadgang for ejer over amtets registrering af arealer beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3.

Miljø- og energiministeren har den 29. maj 1996 besvaret et spørgsmål fra et folketingsmedlem, der bl.a. drejede sig om en ejers mulighed for at klage over en §3-registrering.

I svaret, der er optrykt under Spm. nr. 2175 i Folketimestidende 1995/96 s. 7526-7527, anføres følgende herom:

“Amtskommunerne er ved at afslutte en registrering af arealer omfattet af §3-beskyttelsen. Denne registrering er ikke bindende for grundejerne eller myndighederne, men skal betragtes som et arbejdsredskab i amtskommunernes administration.

En lodsejer kan efter §8 i bekendtgørelse nr. 572 af 25. juni 1992 spørge amtskommunen om, hvorvidt en bestemt foranstaltning eller et bestemt område er omfattet af den generelle beskyttelsesordning. Hvis der ikke svares inden 4 uger, kan foranstaltningen m.v. som hovedregel gennemføres uden dispensation.

Hvis svaret fra amtskommunen går ud på, at et areal vurderes at være omfattet af §3-beskyttelsen, kan lodsejeren efter Naturklagenævnets praksis klage til dette nævn, som evt. kan videresende sagen til afgørelse i Skov- og Natur-

styrelsen. Naturklagenævnets/Skov- og Naturstyrelsens afgørelse kan prøves af domstolene, hvilket altid oplyses i afgørelsen”.

I Miljø- og Energiministeriets vejledning om naturbeskyttelsesloven anføres det, (s. 25 ø.), at amtsrådets meddelelse til ejere på grundlag af en forespørgsel er at betragte som en tilkendegivelse og ikke en afgørelse, der selvstændigt kan påklages til Naturklagenævnet. Naturklagenævnet har imidlertid anlagt en praksis, hvorefter nævnet realitetsbehandler klager over amtsrådets meddelelse, hvis denne indeholder en vurdering af, at et areal er omfattet af §3 eller §4 beskyttelsen.

(Miljø- og Energiministerens besvarelse af spørgsmål nr. S 2175 af 8/5- 1996, SNS j.nr. SN 1996-401-0070)

170. Arealopgørelse vedrørende registrering af beskyttede naturtyper.

Skov- og Naturstyrelsen har samlet amtsrådenes indberetninger over registrerede beskyttede naturtyper i en tabel. Tabellen angiver arealet af de enkelte naturtyper for hvert amt, samt hvor mange procent naturtypen udgør af amtets samlede areal. Endvidere er arealerne angivet for hele landet samlet.

(SNS j.nr. SN 1996-4313-0002)

Beskyttede naturtyper

	Totalareal 1)	Mose		Eng		Strandeng		Hede		Overdrev		Sø		§ 3 i alt	
	ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Kbh. komm.	8.825	35	0,4	5	0,1	371	4,2	0	0	0	0	238	2,7	649	7,4
Frbrg komm.	877	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
København	52.595	1.200	2,3	420	0,8	3.398	6,5	1	0,0	396	0,8	1.689	3,2	7.104	13,5
Frederiksborg	134.742	4.200	3,1	1.400	1,0	814	0,6	223	0,2	1.807	1,3	8.049	6,0	16.493	12,2
Roskilde	89.148	1.255	1,4	849	1,0	562	0,6	13	0,0	194	0,2	599	0,7	3.472	3,9
Vestsjælland	298.377	5.532	1,9	5.119	1,7	2.989	1,0	447	0,1	1.078	0,4	7.321	2,5	22.486	7,5
Storstrøms	339.802	2.870	0,8	3.028	0,9	4.410	1,3	55	0,0	1.054	0,3	3.269	1,0	14.686	4,3
Bornholms	58.832	91	0,2	527	0,9	28	0,0	606	1,0	1.126	1,9	277	0,5	2.655	4,5
Fyn	348.578	6.614	1,9	5.828	1,7	4.614	1,3	79	0,0	1.605	0,5	2.764	0,8	21.504	6,2
Sønderjylland	393.833	6.823	1,7	10.553	2,7	3.433	0,9	2.417	0,6	668	0,2	2.639	0,7	26.533	6,7
Ribe	313.144	8.508	2,7	15.750	5,0	4.917	1,6	11.483	3,7	679	0,2	1.232	0,4	42.569	13,6
Vejle	299.664	5.573	1,9	6.385	2,1	706	0,2	2.903	1,0	2.281	0,8	3.130	1,0	20.978	7,0
Ringkøbing	485.331	13.319	2,7	7.183	1,5	3.182	0,7	18.262	3,8	1.211	0,2	5.130	1,1	48.287	9,9
Århus	456.073	8.598	1,9	9.024	2,0	2.236	0,5	5.127	1,1	4.138	0,9	7.610	1,7	36.733	8,1
Viborg	412.248	9.794	2,4	8.655	2,1	5.614	1,4	19.157	4,6	1.694	0,4	9.434	2,3	54.348	13,2
Nordjylland	617.318	17.019	2,8	28.945	4,7	6.348	1,0	21.170	3,4	8.294	1,3	3.327	0,5	85.103	13,8
Hele landet	4.309.387	91.431	2,1	103.671	2,4	43.622	1,0	81.943	1,9	26.225	0,6	56.708	1,3	403.600	9,4

Kilde:

Skov- og Naturstyrelsen, 1996

1) Danmarks Statistik, 1994

171. Naturklagenævnsafgørelse om klageadgang for tredjemand over et areal ikke er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3.

En af Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteer klagede til Naturklagenævnet over en meddelelse fra et amt om, at et vandhul ikke ansås for at være omfattet af naturbeskyttelseslovens §3.

Skov- og Naturstyrelsen, som havde fået sagen til afgørelse fra Naturklagenævnet, meddelte, at den pågældende afgørelse ikke kunne påklages, og at styrelsen derfor ikke kunne realitetsbehandle klagen. Styrelsen henholdt sig herved til en udtalelse fra Naturklagenævnet, der var givet på baggrund af en afgørelse, som nævnet havde truffet i en tilsvarende sag.

Naturklagenævnets holdning var begrundet i eksistensen af den særlige forespørgselsordning om arealers status i forhold til naturbeskyttelseslovens §3, jf. §8 i bekendtgørelse nr. 572 af 25. juni 1992 om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger m.v.. Efter denne bekendtgørelse kan offentlige myndigheder, ejere, brugere m.v. anmode amtet om at oplyse, om en bestemt foranstaltning, et bestemt areal, en sø eller et vandløb er omfattet af beskyttelsesordningen. Har amtet ikke svaret inden 4 uger, kan ændringen gennemføres uden dispensation, med mindre der er tale om forhold, der klart falder ind under beskyttelsesordningen.

Naturklagenævnet konkluderede, at tredjemand ikke kan påklage amtets meddelelser i medfør af forespørgselsordningen. I modsat fald ville ordningen ikke tilgodese hensynet til, at lodsejeren hurtigt kan få besked om, hvorvidt et påtænkt projekt kan gennemføres. På denne baggrund fandt nævnet, at det ligeledes må være udelukket, at tredjemand på et senere

tidspunkt, hvor der måtte opstå tvist om spørgsmålet i relation til et konkret projekt, kan påklage amtets afgørelse.

Afvisning af klageadgang for tredjemand hindrer ikke opretholdelse af den hidtidige praksis hos Naturklagenævnet om, at lodsejere m.v. kan klage i de situationer, hvor amtet vurderer, at et areal er omfattet af §3 (se indrykning nr. 169).

(Klagenævnets afgørelse af 13/2-1996, NKN j.nr. 20-0004, SNS afgørelser af 29/5-1996, j.nr. SN 1996-4312/10-0004).

172. Genoptagelse og ændring af afgørelse i en sag om dispensation til fjernelse af jorddige

Skov- og Naturstyrelsen meddelte i en sag efterfølgende dispensation til fjernelse af et jorddige på vilkår af, at der som erstatningsbiotop blev plantet et levende hegn (se kommentar til indrykning nr. 165). På baggrund bl.a. af, at ansøgeren efterfølgende erklærede sig indforstået med at retablere jorddiget i overensstemmelse med det af amtsrådet meddelte påbud, besluttede Skov- og Naturstyrelsen at genoptage sagen. Afgørelsen blev herefter ændret til et afslag på efterfølgende dispensation med samtidigt påbud om at retablere jorddiget indenfor en given frist på samme sted som det oprindelige dige og i en højde og bredde svarende til en foretagen registrering.

(SNS skr. af 16/4-1996, j.nr. SN 4312/3-0011).

173. Anlæggelse af græsplæne på moseareal i byzone.

Skov- og Naturstyrelsen omgjorde et amts-

råds afslag på tilladelse til at anlægge en have i byzone ved opfyldning af et moseareal på ca. 500 m², idet arealet var sammenhængende med et større (skov)moseareal. Til grund for afgørelsen lagde styrelsen, at flertallet af de tilsvarende arealer, som på begge sider af grunden grænsede op til mosen, allerede havde været anvendt til haveanlæg i længere tid. Etablering af en have ville derfor under de foreliggende omstændigheder få karakter af en slags "huludfyldning". Et sådant princip er tidligere lagt til grund i afgørelser om strandbeskyttelseslinien. Skov- og Naturstyrelsen lagde endvidere til grund for afgørelsen, at det omhandlede moseareal var en lille, naturmæssigt mindre betydningsfuld del af det samlede moseareal, og at den eksisterende anvendelse og det skrånende terræn på villa-grunden var ensbetydende med, at det omhandlede moseareal udgjorde den eneste mulighed for etablering af en græsplæne.

(SNS skr. af 17/5-1996, j.nr. SN 4312/1-0008)

174. Ændring af registreringen af sten- og jorddiger.

Miljø- og energiministeren har den 7. marts 1996 meddelt Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg, at registreringen af beskyttede sten- og jorddiger ændres således, at amtsrådene skal foretage en vejledende registrering af de beskyttede sten- og jorddiger i lighed med registreringen af de beskyttede naturtyper i naturbeskyttelseslovens §3. Der skal således ikke, som forudsat tidligere, foretages en konkret udpegning af de beskyttede sten- og jorddiger.

Af meddelelsen til udvalget fremgår bl.a. følgende:

"Det har vist sig at være vanskeligt at finde frem til en ordning med en konkret udpegning, som sikrer en tilstrækkelig og rimelig inddragelse af de berørte ejere, og som samtidig kan gennemføres med et acceptabelt ressourceforbrug i amtskommunerne.

I den forbindelse bemærkes, at en konkret udpegning af de beskyttede diger, der vil være bindende for den enkelte ejer, vil medføre et ressourceforbrug, der ikke blot er langt større end oprindeligt antaget, men også i sig selv må anses for meget stort.

Et alternativ til en konkret udpegning af de beskyttede diger er, at alle eksisterende diger omfattes af den generelle beskyttelsesordning, således at vurderingen af de værdier, der er knyttet til digerne, sker løbende i forbindelse med amtskommunernes behandling af konkrete ansøgninger om dispensation til at fjerne eller ændre de enkelte digestrækninger i stedet for ved en samlet vurdering i forbindelse med en egentlig udpegning. Til støtte for administration af ordningen gennemfører amtskommunerne en vejledende registrering af de diger, der findes, d.v.s. også de diger, der af en eller anden grund ikke er medtaget på de officielle kortværk, mens diger på kortene, som ikke findes i marken, naturligvis ikke medtages.

En sådan ordning svarer i princippet til den, der gælder for de beskyttede naturtyper, hvor en tilsvarende amtskommunal vejledende registrering er foretaget.

Det er Miljø- og Energiministeriets vurdering, at denne ordning, hvor alle eksisterende diger som udgangspunkt er omfattet af ordningen, ikke vil indebære en væsentlig ringere beskyttelse af sten- og jorddiger end en konkret udpegning heraf og omvendt heller ikke vil stille lodsejerne ringere, end hvis der blev gennemført en konkret udpegning.

Miljø- og Energiministeriet er endvidere overbevist om, at amtskommunerne i forbindelse med behandlingen af de konkrete sager vil foretage den fornødne faglige vurdering af de værdier, der er knyttet til de enkelte digestrækninger, således at slutresultatet m.h.t. de diger, der tillades fjernet, i det store og hele vil svare til de diger, der ved en konkret udpeging ville være blevet udeladt af beskyttelsesordningen. Hertil kommer, at ordningen er langt mere ressourceøkonomisk.

Miljø- og Energiministeriet agter derfor at gennemføre denne ordning og vil efter forhandling med de berørte parter udarbejde udkast til cirkulære og vejledning til amtskommunerne om gennemførelsen af en vejledende registrering af beskyttede sten- og jorddiger og om administrationen af dispensationsbeføjelsen samt udkast til de fornødne konsekvensændringer af bekendtgørelse nr. 572 af 25. juni 1992 om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger m.v.”

(Miljø- og Energiministeriets skr. af 7/3 1996, SNS j.nr. SN 1996-0011/ØKL-001).

175. Naturklagenævnsafgørelse om lokalplan i et EF-fuglebeskyttelsesområde.

En kommune havde vedtaget en lokalplan om anlæg af en trampet fodsti, der skulle følge det naturlige terræn, men på en kort strækning ville komme til at løbe igennem et EF-fuglebeskyttelsesområde.

Skov- og Naturstyrelsen gjorde oprindelig i lokalplanforslagets offentlighedsperiode i medfør af planlovens § 28, jf. § 29 indsigelse mod forslaget under henvisning til, at fodstien i et vist omfang var planlagt anlagt gennem EF-fuglebeskyttelsesområdet.

Skov- og Naturstyrelsen tilbagekaldte imidlertid efterfølgende - efter forhandling med kommunen og på visse vilkår vedrørende etableringen - indsigelsen med henvisning til, at den af styrelsen skitserede løsning vil være forenelig med Danmarks forpligtelser efter fuglebeskyttelsesdirektivet.

Det lokale landboretsudvalg påklagede på vegne af en lodsejer i området lokalplanen til Naturklagenævnet under henvisning til, at stien var i strid med de hensigter, der skal varetages efter fuglebeskyttelsesdirektivet. Det retlige spørgsmål i sagen var herefter bl.a., om kommunen havde tilsidesat bestemmelser i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 25. maj 1994 om afgrænsning af EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder.

For såvidt angik lokalplanens forhold til bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3, stk. 2, nr. 5 om, at der ikke i de beskyttede områder må planlægges for fritidsformål eller foranstaltninger i øvrigt, når dette kan indebære forringelse af områderne eller medføre forstyrrelser, såfremt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for de arter, for hvilke områderne er udpeget, lagde nævnet til grund, at Skov- og Naturstyrelsen havde vurderet, at lokalplanen var forenelig med Danmarks forpligtelser efter EF's fuglebeskyttelsesdirektiv, og at den herefter ikke var i strid med bekendtgørelsens § 3. Naturklagenævnets afgørelse indeholder endvidere følgende betragtning:

“Planforslagets redegørelse indeholder ingen vurdering af forslagets konsekvenser for de beskyttede arter. Etablering af en trampet fodsti uden yderligere anlæg kan imidlertid ikke sidestilles med de bygge- og anlægsaktiviteter m.v., der efter bekendtgørelsens § 6 udløser krav om konsekvensvurdering.”

Naturklagenævnet konkluderede herefter, at

der ikke i det af klageren anførte var grundlag for at tilsidesætte den vedtagne lokalplan som ugyldig.

(Naturklagenævnets afgørelse af 24/4-1996, NKN j.nr. 33/300-0111, SNS j.nr. SN 142/4-0327).

176. Naturklagenævnsafgørelse om strandbeskyttelseslinien i forhold til strandenge.

Naturklagenævnet har truffet en principiel afgørelse om, hvorvidt strandenge, således som de er definerede i relation til naturbeskyttelseslovens §3, ligger søværts eller landværts basislinien i relation til naturbeskyttelseslovens §35.

Spørgsmålet i sagen var, hvorvidt etableringen af et højvandsdige, der krævede dispensation efter naturbeskyttelseslovens §3, tillige krævede dispensation efter lovens §15. Amtskommunen havde i sin afgørelse lagt til grund, at diget skulle placeres landværts strandbeskyttelseslinien, og at der derfor ikke var behov for en afgørelse efter §15. Denne afgørelse blev påklaget til Naturklagenævnet af en interesseorganisation.

Naturklagenævnets afgørelse indeholder en udførlig gennemgang af bemærkningerne om strandbeskyttelseslinien i forslaget til naturbeskyttelsesloven og påviser, at bemærkningerne i denne henseende delvist er modstridende.

I afgørelsen hedder det endvidere:

“Et flertal på 6 af Naturklagenævnets medlemmer stemmer for, at basislinien for strandbeskyttelsesliniens udmåling fastlægges i overensstemmelse med den retstilstand, som var gældende forud for Naturbeskyttelsesloven.

Flertallet lægger herved til grund, at en liniefastlæggelse, således at strandenge i deres helhed kommer til at ligge søværts basislinien, vil indebære en væsentlig ændring af retstilstanden, hvilket ikke kan antages at have fundet sted med Naturbeskyttelsesloven, jf. de almindelige bemærkninger til lovforslaget og til §§15-19. Der ville i givet fald være tale om en væsentlig ændring til skade for de berørte grundejere, hvilket ikke bør ske uden en klar angivelse heraf i lovens ord og motiver.

Flertallet tager på den baggrund udtrykkeligt afstand fra udtalelsen i de specielle bemærkninger om, at strandenge o. lign. hører til strandbredden, som man finder indeholder en misvisende oplysning om, hvad der var gældende under Naturfredningsloven.

Mindretallet på 4 medlemmer mener, at der må lægges en sådan vægt på de specielle bemærkninger til lovforslagets bestemmelser om strandbeskyttelseslinien, at basislinien må fastlægges i overensstemmelse hermed d.v.s., således at strandenge ligger søværts basislinien.

Mindretallet er ikke uenig med flertallet i, at oplysningen om, hvad der var gældende under Naturfredningsloven, er misvisende, men finder ikke, at det kan tillægges afgørende betydning ved vægtningen af en motivudtalelse, hvis indhold er klart og som er placeret således i lovforslaget, at den må antages at have udgjort en væsentlig forudsætning for Folketingets vedtagelse af den omhandlede bestemmelse”.

I Naturklagenævnets afgørelse blev amtskommunens afgørelse om, at en dispensation fra strandbeskyttelsesliniens ikke var påkrævet, herefter stadfæstet.

(Naturklagenævnets afgørelse af 24/6-1996, NKN j.nr. 23/760-0005, SNS j.nr. SN 131 6/13-0023).

177. Naturklagenævnsafgørelse om rydning/renafdrift af ellesump.

En amtskommune meddelte, efter at have fået en henvendelse herom fra en "interesseorganisation, at en foretagen rydning af en ellesump i overensstemmelse med "Vejledning om naturbeskyttelsesloven" måtte antages ikke at kræve amtets tilladelse i medfør af § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Afgørelsen blev påklaget til Naturklagenævnet af interesseorganisationen. I klagen blev gjort gældende, at ellesumpe er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og at der ikke er tale om normal forstlig udnyttelse, når der foretages renafrift af en ellesump, der ikke tidligere har været drevet forstligt, og når det sker med det formål at hindre fremtidig opvækst i ellesumpen for - som det var tilfældet i den konkrete sag - at skabe en udsigtskile.

I klagen blev henvist til "Vejledning om naturbeskyttelsesloven" (s. 39), hvor der om forstlig udnyttelse står: "Med hensyn til normal forstlig udnyttelse af moser, der har karakter af f.eks. ellesump, bemærkes, at hidtidig udnyttelse af den naturlige træbevoksning på sådanne arealer til træproduktion kan fortsættes, uden at der kræves dispensation. Der kan udføres såvel tyndingshugster som renafrift under forudsætning af, at der ikke derved sker andre ændringer, som medfører, at ellesumpen ikke genopstår som sådan. Derimod kræver tilplantning af sådanne arealer dispensation."

Der blev endvidere henvist til, at rydningen og den tilbagevendende nedskæring af elletræernes skud for at sikre udsigten til efter klagerens opfattelse var en ændring af tilstanden i ellesumpen, fordi den indebar, at ellesumpen ikke genopstod som sådan.

Klageren anmodede på den baggrund Natur-

klagenævnet om at afgøre, hvorvidt renafrift af ellesumpe med henblik på at skabe permanente udsigtskiler er en ændring af tilstanden, der kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, og om at tage stilling til, hvorvidt der kan ske forstlig udnyttelse af en ellesump, der ikke hidtil har været drevet forstligt, uden at der er indhentet dispensation fra § 3.

I Naturklagenavnets enstemmige afgørelse udtales følgende:

"Det fremgår af bemærkningerne til kapitel 2, Generelle beskyttelsesbestemmelser, i forslaget til lov om naturbeskyttelse, at normal forstlig udnyttelse må finde sted i træbevoksede moseområder, hvor vegetationen er opstået naturligt.

Ved normal forstlig udnyttelse forstås ifølge vejledningen om naturbeskyttelsesloven "såvel tyndingshugster som renafrift under forudsætning af, at der ikke derved sker andre ændringer, som medfører, at ellesumpen ikke genopstår som sådan."

Naturklagenævnet finder på denne baggrund, at renafrift af den naturligt opståede ellesump kan betragtes som normal forstlig drift og ikke kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, selv om ellesumpen hidtil har helliget uden væsentlige forstlige indgreb.

Hvis afdriften af ellesumpen sker med henblik på at skabe permanente udsigtskiler, således at der fremtidig må påregnes at ske hyppig hugst for at holde vegetationen nede, vil der være tale om en ændring af områdets tilstand. En sådan ændring kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Den af kommune over for Naturklagenævnet tilkendegivne intention om at fastholde de åbne udsigtskiler fra efter udarbejdelse

af en plejeplan vil derfor forudsætte en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 som forudsat af kommunen.”

(Naturklagenævnets afgørelse af 30/8-1996, NKN j.nr. 23/150-0009, SNS j.nr. SN 1996-4319-0002)

178. Naturklagenævnsafgørelse om erstatningsbiotop i en beskyttet naturtype.

Naturklagenævnet anmodede Skov- og Naturstyrelsen om en udtalelse vedrørende en erstatningsbiotop i forbindelse med en allerede eksisterende sø. En amtskommune havde meddelt dispensation til sløjfning af et vandhul på vilkår af oprensning og udvidelse af en allerede eksisterende sø i en mose. Både vandhullet og søen var beliggende i nærheden af en flyvestation.

Vildtkonsulenten i det lokale statsskovdistrikt, som samtidig på Skov- og Naturstyrelsens vegne bl.a. havde til opgave at rådgive de civile og militære flyvestationer i sager om sikkerhedsspørgsmål vedrørende fugle og vildt, udtalte på styrelsens vegne, at udvidelsen og oprensningen af den eksisterende sø ville indebære en øget risiko for kollisioner mellem fugle og fly.

Styrelsen udtalte sig ikke om spørgsmål om sikkerheden for flytrafikken, men anførte følgende om de biologiske aspekter:
„I overensstemmelse med hidtidig praksis efter naturfredningsloven kan det være velbegrundet i visse tilfælde at stille krav om erstatningsbiotoper som vilkår for dispensationer, hvor der foreligger en forudgående ansøgning. Amtsrådet bør imidlertid udvise tilbageholdenhed med dette, da det ud fra en naturbe-

skyttelsesmæssig synsvinkel normalt vil være langt at foretrække, at de oprindelige naturområder med deres særegne karaktertræk bibeholdes i videst muligt omfang. Oftest vil vilkår om erstatningsbiotoper blive stillet i lovliggørelsessager som et alternativ til genopretning af biotoper.“

Styrelsen udtalte endvidere:

“Skov- og Naturstyrelsen vil normalt ikke anbefale, at der stilles vilkår om erstatningsbiotoper i eller i tilknytning til de beskyttede naturtyper. Erstatningsbiotoper bør som hovedregel placeres uden for arealer med beskyttede naturtyper.”

Naturklagenævnet omgjorde enstemmigt amtsrådets afgørelse med henvisning til såvel Skov- og Naturstyrelsens generelle udtalelse om etablering af erstatningsbiotoper som hensynet til flysikkerheden.

(Naturklagenævns afgørelse af 27/8-1996, NKN j.nr.23/500-0014, SNS skr. af 7/5-1996, j.nr. SN 1996-4316/8-0001).

179. Naturklagenævnsafgørelse om hvorvidt et område kunne betegnes som et overdrev.

En amtskommune havde meddelt afslag på efterfølgende dispensation fra naturbeskyttelseslovens §3 til opdyrkning af et overdrevsareal og krævet forskellige retableringsforanstaltninger.

Landbrugets Rådgivningscenter påklagede afgørelsen på lodsejerens vegne med påstand om principalt, at det pågældende areal ikke var et overdrevsareal, subsidiært at der blev givet tilfaldelse til fortsat opdyrkning. Rådgivningscenteret henviste til støtte for den principale

påstand til bemærkningerne til forslag til lov om naturbeskyttelse, hvor der bl.a. er anført, at et overdrev i den oprindelige betydning var den del af en landsbys jorder, der som "udmark" lå uden for vangene og som ikke var eng eller skov, at de eksisterende overdrev nu hovedsagelig findes på kuperede og svært opdyrkelige områder eller som del af dyrehaver, at der typisk er tale om tørbundsarealer, der aldrig eller kun meget sjældent har været pløjet op og som helt overvejende har været udnyttet som græsningsarealer, samt at græs- og urtevegetationen oftest er righoldig og varieret med mange sjældne arter. Centeret gjorde gældende, at det måtte være den forståelse af betegnelsen "overdrev", der fremgik af forarbejderne til naturbetyttelsesloven, der måtte lægges til grund for afgørelsen og ikke den vejledning i registrering af beskyttede naturtyper, som styrelsen byggede på i sin udtalelse.

Efter Centerets opfattelse opfyldte arealet ikke de kriterier, der var fremhævet i forarbejderne, idet arealet var beliggende mellem almindeligt dyrkede arealer og således ikke opfyldte landskabsbeskrivelsen i lovforslaget. Da arealet indtil 1917 havde været drevet i almindelig omdrift, opfyldte det heller ikke den betingelse, at det aldrig eller kun meget sjældent havde været pløjet op. Det havde heller ikke været anvendt til græsning.

Skov- og Naturstyrelsen henviste til i sin udtalelse af 19. januar 1996 til, at Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité overfor amtet havde oplyst, at man havde observeret både Knold Ranunkel (vokser ofte på tørre overdrev og skrænter) og Kornet Stenbræk (vokser ofte på tørre enge, overdrev og standoverdrev) på arealet. Tilstedeværelsen af disse planter støttede amtets konstatering af, at floraen, skønt botanisk uinteressant, måtte karakteriseres som overdrev. Skov- og Natur-

styrelsen konkluderede på baggrund af en gennemgang af luftfotografier fra 1989, 1983 og 1977, at det oprindelige areal med skovrejsning var reduceret mod nord og nordvest ved opdyrkning før 1977, samt at det var sandsynligt, at det ansøgte areal ikke havde været opdyrket og omlagt som visse dele af det oprindelige skovareal. Arealet var ikke blevet tilplantet efter træfældningen i midten af 1950'ere og havde været domineret af urtevegetation med mindre islæt af buske og enkelte træer. En årsag til, arealet ikke havde været dyrket, og at det ikke havde udviklet sig et plantesamfund med dominans af busk- og træagtig vegetation, kunne være en lejlighedsvis afgræsning af eksempelvis heste, får eller vilde dyr.

Til anbringendet om, at arealet faldt udenfor lovens opfattelse af naturtypen overdrev, udtalte Skov- og Naturstyrelsen bl.a., at et overdrev ikke nødvendigvis behøvede at være et historisk overdrev for at være omfattet af beskyttelsen, at det ikke var antallet af overdrevsarter, der var afgørende for, om et areal kunne karakteriseres som et overdrev, at et overdrev således ikke behøvede at være specielt artsrigt for at være beskyttet, og at der ikke var krav om tilstedeværelsen af specielle arter, for at et areal var omfattet af beskyttelsen.

I Naturklagenævnets afgørelse udtaler et flertal på 7 af de deltagende 9 medlemmer følgende (de 2 øvrige medlemmer stemte for en stadfæstelse af amtskommunernes afgørelse):

"Af bemærkningerne til forslag til lov om naturbeskyttelse, pkt. 3.7.3 om begrebet overdrev fremgår det, at man hovedsagelig har haft overdrev i den oprindelige, historiske betydning i tankerne, da man formulerede bemærkningerne, hvilket for såvidt støtter de anbringender, som Landbrugets Rådgivningscenter

har anført i denne sag.

Det er dog antaget i praksis ved administrationen af naturbeskyttelseslovens forskellige bestemmelser om beskyttede naturtyper, at de enkelte naturtyper, det være sig moser, heder eller enge ikke er uforanderlige, men er undergivet naturens egne dynamik. En naturtype kan således undergå ændringer ved naturlig succession f.eks. ved udtørring eller tilgroning. Omvendt kan et areal, der f.eks. henligger udyrket i længere tid eller som påvirkes af en ændret højere vandstand overgå til at blive eng eller mose alt efter de stedlige forhold. Et givet areal kan således vokse sig såvel ud af som ind i beskyttelsen efter lovens § 3.

I det foreliggende tilfælde er der tale om et areal, hvorom det ikke kan afvises, at det har været dyrket landbrugsmæssigt indtil 1917, hvorefter det i årene frem til 1921 er blevet tilplantet og således har henligget som skovbevokset til hen i 1950'erne. Siden træf-

ældningen har arealet henligget med spredt bevoksning af træer og buske og har ikke med sikkerhed været anvendt til græsning i nævneværdigt omfang. Det synes heller ikke at være godtgjort, at arealet rummer mange typiske overdrevsarter, eller at det er domineret af enkelte typiske overdrevsarter.

Efter en samlet vurdering af de foreliggende oplysninger om arealets benyttelse, udvikling og tilstand findes der ikke at være tilstrækkeligt sikkert grundlag for at karakterisere det pågældende areal som et overdrev omfattet af beskyttelsen efter naturbeskyttelseslovens § 3, hvorfor amtets afslag på dispensationen til den skete opløjning bør ophæves."

Naturklagenævnet ophævede derfor amtskommunernes afgørelse.

(Naturklagenævnets afgørelse af 19/9-1996, NKN j.nr. 23/500-0012, SNS skr. af 19/1-1996, j. nr. SN 4316/8-0012)

180. Sagsregister over indrykningerne nr. 1-118 i “§43 NYT” og nr. 119-178 i “NYT om §3 og §4”.

Administration	12, 13, 15, 16, 17, 39, 43, 79
Afskrælning, græstørv	8
Afvisning af klage	75, 77, 98, 105
Aktindsigt	110
Amtsrådsbehandling, fornyet	26
Andedam	9, 24, 35, 46, 95
Andehold	124, 150
Ansøgning, fornyet	25
Arealopgørelse	170
Banketter	28
Beplantning	23, 95, 99
Besigtigelse	102, 104
Besigtigelse, underretning om	83
Beskyttelse af vådområder	17
Beskyttelsesomfang	104, 119, 125
Birkesump	134
Branddamme, beskyttelse	133, 161
Bræmme, beskyttelses-	2
Bygninger, bebyggelse	36, 44, 65, 103, 109
By- og landzonelov	95, 103
Byzone og sommerhusomsråder	149, 151, 160, 173
Bøder	149, 151
Dambrug	68, 77, 103, 109
Definition, naturtype	14, 42, 51, 82, 87, 98
Deponering af affald	138
Dige	27, 30, 66, 167
Dom	47, 84, 85, 86, 103, 111, 114, 117, 125, 149, 150, 151, 153
Dræning	1, 2, 22, 59, 113
Drænvand tilledning	59
EF-fuglebeskyttelsesområde	24, 27, 41, 66, 111, 175
Ekspropriation	74, 104, 134
Ellesump	34, 177
Enge, sag om	164, 168
Enge, omlæg	159
Erstatningsbiotop	2, 28, 31, 62, 65, 91, 161, 178

Etablering, nye vådområder	24, 120, 130, 150
Faciliteter	102
Ferieby	40
Fisk, udsætning	130
Fiskeri	38, 50, 103
Fjerkræhold	124
Flodkrebs, udsætning	88,
Flysikkerhed	178
Fodring	9, 24, 29, 46, 79, 95, 116
Forvaltning	12, 13, 15, 16, 17, 39, 43
Forældelse af tilladelse	131
Fredede arter	156
Fredning	19, 43, 71, 85
Fredsskovspligt	80, 99, 108
Fugle	24, 27, 35, 40
Genoptagelse, sager	25, 35, 54, 112, 114, 172
Gokartbane	76
Golfbane	31
Grusgrav	116
Grænseareal, til vådområder	22, 33, 40, 51, 58,
Græskarper	95, 96
Græstørv	8
Grødeskæring	56, 58, 121
Grøft	7, 80, 158
Gåsehold	124
Habilitet	58
Hede, sag om	23, 24, 37, 44, 63, 86, 99, 106, 111, 114, 145, 160
Hegn	21, 67, 79, 95
Hjemvisning	25, 26, 54
Hjortefarm og hegn	21, 41, 49, 67, 91, 143, 147
Hængesæk	123
Inddæmmet areal	30, 42
Interesseafvejning, generelt	1, 15, 52
Jorddiger, sager om	165, 166, 172
Klageadgang	169, 171
Klageberettigelse	5, 32, 43, 57, 106, 121, 126, 142, 152, 162
Klagefrist	3, 4, 106
Klagevejledning	106, 122
Krebs, udsætning	88, 130

Kriterier klagesager	15, 16, 17
Kulturhistoriske interesser	107, 120
Laksefisk	48, 52, 81,
Landbrugsinteresser	1
Landvæsenskommission	66
Lokale foreninger	122
Lokalplan	175
Lovliggørelse	13, 14, 31, 36, 37, 55, 65, 67, 156, 165
Luftfoto	51
Lystfiskersø	38, 50, 64, 81, 92
Lønborg Hede	14
Mergelgrav	115, 124, 161
Mose, sag om	14, 31, 47, 69, 80, 91, 111, 125, 150, 154, 173
Naboarealer, til vådområder	22, 33, 40, 51, 58
Naturbeskyttelsesloven, vurdering	141, 155
Naturgenopretning	105, 108, 120
Naturpleje	108
Nye oplysninger	54
Offentliggørelse	3, 4, 106,
Okkerlov	59
Opdyrkning	63, 86, 100, 114, 149
Opfyldning	31, 36, 47, 51, 55, 60, 65, 75, 82, 84, 91, 161
Opgravning	47, 48, 56, 76
Ophævelse, afgørelse	35
Oplysningsordning	113
Oplysningspligt	71
Oprensning	50, 56, 81, 108, 120, 121, 122, 123, 139, 146
Oprensning, maskin	121, 146
Opstemning	52, 85
Opsættende virkning	55
Overdrev, sag om	179
Overfredningsnævnet	19, 85
Overskridelse, klagefrist	3
Overtrædelser, strafferetlige	13, 31, 36, 47, 158
Pleje	11, 19, 40
Praksis, administration	12, 13, 15, 16, 17
Procedurefejl	35, 54
Publikationer, naturtyper	11, 70, 79, 89
Put and take - fiskeri	38, 50, 64, 77, 81, 92, 107, 115, 116, 122, 130

Ramsar-områder	41, 66
Register	53, 91, 180
Registrering iht. §3 og §4	169, 170, 174
Regnvandsbassin	62, 133
Regulering, vandløb	25, 39, 52, 120, 157
Renafrift	177
Retablering	114, 145, 172
Retablering, anlæg	30
Retablering, vådområder	31, 35, 37, 47, 48, 51, 52
Revision, vandløbsudpegning	72, 73
Rodzzoneanlæg	45
Rørlægning	2, 25, 76, 113, 163
Rørskær	119
Rådighedsindskrækning	104
Råstofindvinding	6
Saltvandsfiskerilov	10
Skovdrift	80
Skyde- og øvelsesterræn	128
Slambassin	66
Spredningskorridor	15, 28
Spørgsmål til miljøministeren	12, 13, 14, 15, 16, 43, 60, 100
Standsningspåbud	55
Statistik, afgørelser	16, 18, 61, 78, 90, 118, 148
Stemmeværk	30
Sten- og jorddiger	27, 165, 166, 174
Strandeng, sag om	8, 23, 27, 31, 42, 45, 66, 93, 98, 100, 176
Strandbeskyttelseslinie	176
Særlig driftsform, status	136, 149
Sø, etablering	6, 24, 79, 95, 120, 130, 150, 154
Sø, flytning	29, 161
Sø, sag om	24, 46, 50, 51, 52, 62, 75, 79, 84, 123, 130, 161
Sø, temporær	51, 117, 129, 132, 135
Tidsfrist, retablering	37, 47, 54
Tilgroning	69
Tilladelse	55
Tilstandsændring	124, 179
Tilsynsforpligtigelse	104, 112
Tinglysning	140
Trærydning	69
Tøndermarsken	7

Udløb, klagefrist	4
Udpegning, vandløb	34, 72, 73
Udpegning, fisk	29, 38, 50, 64, 77, 79, 81, 88
Udsætning	115, 116, 119, 130
Udsætning, ænder	46, 79, 81, 130
Ulovlige forhold	31, 36, 47, 57, 86, 114
Underretning, besigtigelse	83
Vandindvinding	97, 105, 144
Vandhuller	119, 161
Vandløb, sag om	7, 34, 48, 52, 85, 113, 121, 146, 157, 163
Vandløbslov	7, 56, 57
Vandløbsregulativ	20, 56, 120, 157
Vej	28, 62
Vokse ind i/ud af beskyttelsesord	125
Vildtplantning	23, 93, 94
Zonelov	95, 103
Ørred	95

NYT *om § 3 og § 4*